

י' שבט, תשע"ה, 29.1.2015

גיליון מס' 444

פרשת בעלה

סיפור הצלחתה של יציאת מצרים

מאת דודה זהבי, קיבוץ סעד

בני ישראל באים מצרימה – יעקב, בניו ונכדיו על משפחותיהם, "וַיָּבֹאוּ, אֲרֶצָה גִשְׁוֹן" (מו, כח), שבעים נפש. ארץ גושן היא אזור בצפון מצרים, בצד המזרחי של דלתת הנילוס. אחת הדרכים הראשיות בין ארץ פלשתים ומצרים, עוברת דרך ארץ גושן, מקום מושבם של בני יעקב.

בסוף ספר בראשית מספרת התורה: "וַיָּרָא יוֹסֵף לְאֶפְרַיִם בְּנֵי שְׁלֹשִׁים גַּם בְּנֵי מְכִיר בֶן-מְנַשֶּׁה". כבר כאן מקדים הכתוב את אפרים למנשה. בני אפרים מובילים עוד בחייו של יוסף. בפסוקים האחרונים של הספר מגלה יוסף לבני ישראל "פֶּקֶד יִפְקֹד אֶל־לְהִים אֶתְכֶם וְהֶעֱלִיתֶם אֶת עֲצַמְתֵי מִזֶּה" (יג, יט).

בני אפרים מונים את השנים דור אחר דור על פי נבואת סבם יוסף. כשלפי חשבונם מגיע הזמן, הם מחליטים לצאת. הם מנסים להשתחרר בדרך הקצרה ובוחרים ב – "דרך ארץ פלשתים" (יג, יז), אולם דרך זו נשמרת הן על-ידי הצבא המצרי והן על-ידי צבא הפלשתים. התוצאה הבלתי נמנעת היא הרג רב וחזרה למצרים. סיפור זה לא מסופר במפורש בתורה, אך הפרשנים מציינים זאת. בנימין סלנט, ידידי בקיבוץ סעד, כתב על כך במאמרו 'ואתם תחרישון': "לסיכום אפשר לומר שיש בידינו רמזים ברורים בנ"ך (תהילים, הושע, דבה"א) לאירוע מיציאת מצרים שלא נזכר בתורה".

על משה בארמון מלך מצרים כתוב: "וַיְהִי בַיָּמִים הָהֵם וַיַּגְדֵּל מֹשֶׁה וַיֵּצֵא אֶל אָחִיו וַיָּרָא בְּסִבְלָתָם". יותר משלושים שנה חי בארמון, וכשנאלץ לברוח הגיע אל יתרו כהן מדין, וגם שם שהה יותר משלושים שנה. כל הזמן הזה היה בקשר עם אחיו אהרון וממנו קבל מידע על מצב בני ישראל במצרים, וממנו קיבל את המסורת שנשמרה באדיקות ואת השבועה שהשביעו יוסף. למסקנה זו קל להגיע אם נזכור שביציאת מצרים משה לוקח את עצמות יוסף "כִּי הִשָּׁבַע הַשָּׁבִיעַ אֶת-בְּנֵי יִשְׂרָאֵל... וְהֶעֱלִיתֶם אֶת-עֲצַמְתֵי מִזֶּה אֶתְכֶם" (יג, יט). על רקע זה של קשריו ודאגתו, זוכה משה להתגלות, ובין הדברים נאמר לו בסנה: "וְזֶה לְךָ הָאוֹת כִּי אֲנֹכִי שְׁלַחְתִּיךָ בְּהוֹצִיאֲךָ אֶת הָעָם מִמִּצְרַיִם תַּעֲבֹדוּן אֶת הָאֱלֹהִים עַל הָהָר הַזֶּה (ג, יב).

פרשתנו פותחת במילים: "וַיְהִי בְשַׁלַּח פְּרַעַה אֶת הָעָם". האם יתכן שפרעה מחכה שהעם יחזור כפי שחזרו בני אפרים? התשובה היא כן, ולכן היה צורך לעדכן את פרעה בשינוי המפתיע: "וַיַּגְדֵּל לְמֶלֶךְ מִצְרַיִם כִּי בָרַח הָעָם". העם שינה כיוון בניגוד לכל הציפיות המצריות.

גם משה, כבני אפרים, רצה להוביל את העם בדרך ארץ פלשתים אך להפתעתו, על פי הנחית ה', הוא מוציא את העם בדרך אחרת. הוא פונה דרומה על מנת לא לחזור על טעות העבר ובמטרה לעבור בהר הא-להים בתחום מדין.

מדין היא מרחב גדול מאד שכלל את חצי האי סיני, הנגב ומזרחה. האוכלוסייה הייתה מורכבת משבטים רבים. חלקם היו רועי צאן ונדדו במדבר מרחקים עצומים למקום מים ומרעה, וחלקם העבירו שיירות ממזרח למערב.

”וַיִּחַזַק ה' אֶת-לֵב פְּרָעָה מֶלֶךְ מִצְרַיִם וַיַּרְדֵּף אַחֲרֵי בְנֵי יִשְׂרָאֵל” (יד,ח). התכנון הצבאי המצרי היה להחזיר את העם המוקף ממזרח על-ידי הים, ממערב ומאחור על-ידי צבא מצרים. התכנון המצרי היה טוב אלא שהוא לא לקח בחשבון את הסיוע שהעם יקבל: ”כִּי ה' נִלְחַם לָהֶם בְּמִצְרַיִם” (יד,25).

”וַיֵּרָא (מלשון ראייה) יִשְׂרָאֵל אֶת-הַיָּד הַגְּדֹלָה אֲשֶׁר עָשָׂה ה' בְּמִצְרַיִם וַיֵּירָאוּ (מלשון פחד) הָעָם אֶת ה'; וַיֵּאֱמִינוּ בָהּ וּבַמִּשְׁפָּה עֲבָדוּ.” (יד,לא)

לסיכום, מה שהביא, לעניות דעתי, לכך שהעם ציית ציות עיוור לצו ה', ומה שסייע להצלחתה של יציאת מצרים, כנגד כל הסיכויים, היא הציפיה המוטעית של המלך החדש במצרים. הוא כנראה למד מניסיון שבט אפרים, וציפה שהעם יחזור. בנוסף סייעה כמובן ההיכרות המוקדמת של משה עם ”המקום” תרתי משמע, הר הא-לוהים במדבר.

דודה (דוד) זהבי, חבר קיבוץ סעד מזה 63 שנים, נשוי למרים, אב ל-5, סב לכ"א נכדים ולנינה אחת כן ירבו...

אפשר לקבל את דף פרשת השבוע של הקיבוץ הדתי בדואר אלקטרוני או לראות אותו באינטרנט באתר של תנועת הקיבוץ הדתי בכתובת: www.kdati.org.il/parashat/hashavua.htm כדי לקבל את הדף כל שבוע בדואר אלקטרוני, יש לשלוח הודעה אל: webmaster@kdati.org.il ולרשום subscribe בעזרת הנושא. כדי להפסיק, יש לכתוב unsubscribe בעזרת הנושא. תגובות למאמרים וכן הצעות לכתוב מאמרים, יש לשלוח אל: amudim@kdati.org.il אתר האינטרנט של הקיבוץ הדתי: www.kdati.org.il